

Στρατηγός (ε.α.) Μιχαήλ Κωσταράκος
Επίτιμος Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας
Πρώην Πρόεδρος Στρατιωτικής Επιτροπής της Ε.Ε.

“Επιδιώκοντας συνοχή ασφαλείας για την ανάπτυξη και την ευμάρεια – Ένας πυλώνας για την ευρωπαϊκή σταθερότητα”

Συνέδριο Economist

Σόφια, 12 Νοεμβρίου 2018

Κυρίες και Κύριοι,

Αγαπητοί φίλοι,

Σας ευχαριστώ για την πρόσκληση και την ευκαιρία που μου δίνετε να απευθυνθώ σε αυτό το διακεκριμένο ακροατήριο. Θα ξεκινήσω την ομιλία μου παραθέτοντας ορισμένες αδιαμφισβήτητες αλήθειες. **Πρώτον:** Η ασφάλεια και η άμυνα είναι δύσκολο να οικοδομηθούν, αλλά εξαιρετικά εύκολο να καταρρεύσουν. **Δεύτερον:** Η ασφάλεια και η άμυνα έχουν κόστος, ένα μεγάλο κόστος. **Τρίτον:** Εάν κάποιος νομίζει ότι το κόστος αυτό είναι υπερβολικό, ας το συγκρίνει με το κόστος μίας ένοπλης αναμέτρησης κι ας ξανασκεφτεί την άποψή του.

Σήμερα, η πολιτική τάση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) είναι ευνοϊκή για την αποκατάσταση και την ενίσχυση των αμυντικών ικανοτήτων των Κρατών-Μελών (Κ-Μ). Αυτή η τάση αντανακλάται και στις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027. Δύο σημεία χρήζουν επισήμανσης σε αυτές: **Πρώτον,** η απόφαση της Επιτροπής να βρει πρακτικούς τρόπους για να χρηματοδοτήσει δράσεις σχετικές με την άμυνα, κάτι το οποίο έως τώρα δεν ήταν δεδομένο. **Δεύτερον,** η απόφαση της Επιτροπής να διαθέσει ένα σεβαστό ποσό για την συνδρομή και την συμπλήρωση των εθνικών προσπαθειών στον χώρο της άμυνας, ώστε αυτές πλέον να γίνουν κάτι περισσότερο από εθνικές προσπάθειες: να γίνουν **ευρωπαϊκές** προσπάθειες.

Από στρατιωτικής απόψεως, βρισκόμαστε ενώπιον της μεγαλύτερης, εάν όχι της μοναδικής ευκαιρίας για να αναμορφώσουμε το περιβάλλον στον τομέα της άμυνας στην Ευρώπη. Αυτή η αναμόρφωση οφείλει να λάβει χώρα σε πολλά επίπεδα:

➤ Πρώτα από όλα, επιβάλλεται η αλλαγή της επικρατούσας νοοτροπίας, η οποίας, έως τώρα, δεν ευνοεί την συνεργασία. Η συνεργασία είναι η καινούρια πραγματικότητα και ο μοναδικός τρόπος πόρευσης. Αυτό το οποίο αναμένουμε να έχουμε είναι μία δομημένη συνεργασία μέσω της οποίας θα επιτύχουμε την επιθυμητή τελική κατάσταση ακολουθώντας ένα συγκεκριμένο, κλιμακωτό, συμφωνημένο και λεπτομερές σχέδιο, βάση του οποίου συγκεκριμένες δυνατότητες θα γίνονται διαθέσιμες έγκαιρα και σε λογικό κόστος.

➤ Δεύτερον, απαιτείται η από κοινού ανάπτυξη νέων ή η πρόσθεση αμυντικών ικανοτήτων, στρατηγικών ή επιχειρησιακών, για το σήμερα αλλά και για το αύριο. Απαιτείται η ενίσχυση των δυνατοτήτων των εθνικών Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.) και η υποστήριξή τους ώστε να αποτελέσουν μία αξιόπιστη και ικανή αποτρεπτική δύναμη.

Όπως προείπα, το κυριότερο πρόβλημα εντοπίζεται στην αλλαγή της νοοτροπίας των Κ-Μ και στην ανάδειξη της συνεργασίας ως την προτιμητέα επιλογή. Σε αυτήν την κατεύθυνση, υιοθετήθηκε και αναλήφθηκε τάχιστα ένας αριθμός πρωτοβουλιών:

➤ Η Μόνιμη Δομημένη Συνεργασία (*Permanent Structured Cooperation-PESCO*) αποτελεί το όχημα για την επίτευξη της επιδιωκόμενης συνεργασίας. Με την ισχύουσα σήμερα κατάσταση, οι εθνικοί αμυντικοί προϋπολογισμοί αποφέρουν κλάσμα μόνο του δυναμικού τους, προκαλώντας μία απaráδεκτα υψηλή οικονομική αιμορραγία της τάξεως των 25 με €100 δις ετησίως. Την ίδια στιγμή, 28 ευρωπαϊκές Ε.Δ. επιχειρούν με 37 διαφορετικούς τύπους τεθωρακισμένων οχημάτων, 29 διαφορετικούς τύπους κύριων μονάδων επιφανείας και 20 τύπους μαχητικών αεροσκαφών. Τα 25 Κ-Μ που συμμετέχουν στο PESCO φιλοδοξούν να ανατρέψουν αυτήν την κατάσταση. 17 κοινά προγράμματα PESCO έχουν ήδη ξεκινήσει, καλύπτοντας τομείς όπως η εκπαίδευση, η ανάπτυξη δυνατοτήτων και η επιχειρησιακή ετοιμότητα στον τομέα της άμυνας. Ένας δεύτερος κατάλογος 17 επιπλέον προγραμμάτων πρόκειται σύντομα να υιοθετηθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

➤ Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στηρίζει την δέσμευσή της για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (*European Defence Fund-EDF*). Μέσω αυτού, η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει

για πρώτη φορά προγράμματα ανάπτυξης αμυντικών δυνατοτήτων. Ένα σύνολο €13 δις θα κατευθυνθούν την περίοδο 2021-27 στην συνεργατική ανάπτυξη δυνατοτήτων (€8.9 δις) και στην συνεργατική αμυντική έρευνα (€4.1 δις). Επιπλέον €6.5 δις προβλέπονται για προγράμματα υποδομών διπλής, πολιτικο-στρατιωτικής χρήσης τα οποία θα αναβαθμίσουν την στρατιωτική κινητικότητα. Δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας το Ευρωπαϊκό Ειρηνευτικό Μέσο (*European Peace Facility-EPF*), το οποίο θα προσθέσει επιπλέον €10.5 δις για να δώσει επιπλέον ώθηση στις δράσεις της Ε.Ε. στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας.

Θεωρώ ότι ο αντίκτυπος στην οικονομία μιας χρηματοδότησης αυτού του μεγέθους, η οποία θα πολλαπλασιάζεται από τις εθνικές συνεισφορές είναι καίριος.

Κυρίες και Κύριοι,

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι από την οπτική γωνία του Συμβουλίου, η ανάπτυξη της οικονομίας δεν είναι ο κύριος στόχος. Είναι φυσικά ευπρόσδεκτη, είναι οπωσδήποτε σημαντική αλλά δεν αποτελεί τον κινητήριο μοχλό πίσω από την Συνολική Στρατηγική και τα υποπροϊόντα της (PESCO, CARD, κτλ). Η ικανοποίηση του στρατιωτικού Επιπέδου Φιλοδοξίας της Ε.Ε. είναι ο μόνος τρόπος για να *«ενισχύσουμε την ασφάλεια και την άμυνα και να προστατεύσουμε καλύτερα τους Ευρωπαίους πολίτες»*. Οι Ε.Δ. έχουν έναν κεντρικό ρόλο σε αυτήν την διαδικασία, καθορίζοντας και ιεραρχώντας τις αμυντικές δυνατότητες οι οποίες χρειάζεται να αναπτυχθούν. Προκειμένου να καθορίσουμε αυτές τις δυνατότητες, ακολουθήσαμε μία συγκεκριμένη μεθοδολογία. Η Ε.Ε. έχει αποφασίσει ότι θα πρέπει να είναι σε θέση να αναλαμβάνει συγκεκριμένους τύπους στρατιωτικών δράσεων εκτός του εδάφους της Ένωσης στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), ένας αριθμός των οποίων θα διεξάγεται ταυτοχρόνως. Οι τύποι αυτών των δράσεων είναι συγκεκριμένα:

- Κοινές Επιχειρήσεις Διαχείρισης Κρίσεων,
- Κοινές Επιχειρήσεις Σταθεροποίησης,
- Στρατιωτικές Επιχειρήσεις Ταχείας Ανταπόκρισης,
- Επιχειρήσεις Αεροπορικής Ασφάλειας,
- Επιχειρήσεις Θαλάσσιας Ασφάλειας και Επιτήρησης,

- Συνδρομή στην Απόκτηση Στρατιωτικών Ικανοτήτων, μέσω συμβουλευτικών, εκπαιδευτικών και καθοδηγητικών αποστολών, καθώς επίσης και μέσω αποστολών παρατήρησης/επιτήρησης, και
- Προσφορά βοήθειας στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης ανταπόκρισης σε φυσικές καταστροφές και πανδημίες.

Η Ε.Ε. επίσης συμφώνησε από το 2003 τον Πρωταρχικό Στόχο του Ελσίνκι (*Helsinki Headline Goal*). Αυτός ο στόχος αφορούσε την δημιουργία νέων πολιτικών και στρατιωτικών δομών εντός του Συμβουλίου, μέσω των οποίων η Ένωση θα καθίστατο ικανή να εξασφαλίσει την αναγκαία πολιτική καθοδήγηση και στρατηγική διεύθυνση στρατιωτικών επιχειρήσεων. Αυτό το σκέλος έχει σε μεγάλο βαθμό ολοκληρωθεί. Ο Πρωταρχικός Στόχος του Ελσίνκι επίσης προέβλεπε την δυνατότητα της Ε.Ε. να αναπτύσσει εντός 60 ημερών και να συντηρεί για τουλάχιστον 1 χρόνο στρατιωτικές δυνάμεις μεγέθους 50-60.000 στελεχών, ικανών να εκτελούν την πλήρη γκάμα των καθηκόντων που περιγράφονται στο Άρθρο 17 της Συνθήκης της Ε.Ε.

Αυτός ο μάλλον γενικόλογος στόχος εξειδικεύτηκε το 2008. Το Επίπεδο Φιλοδοξίας το οποίο συμφωνήθηκε τότε προέβλεπε μία Ε.Ε. ικανή να αναλάβει έναν αριθμό αποστολών, συμπεριλαμβανομένων δύο παράλληλων αποστολών σταθεροποίησης και πολιτικής ανασυγκρότησης, εμπλέκοντας δυνάμεις ύψους 10.000 στρατιωτών η καθεμία για διάρκεια τουλάχιστον δύο ετών, αντλώντας τις δυνάμεις αυτές από την δεξαμενή του Πρωταρχικού Στόχου. Αυτό το σκέλος του Πρωταρχικού Στόχου ακόμα προσπαθούμε να το πετύχουμε, έχοντας όμως πλέον εστιάσει όχι τόσο στους αριθμούς όσο στις μονάδες και στις ικανότητες.

Το στρατιωτικό Επίπεδο Φιλοδοξίας πηγάζει από αυτά τα είδη των αποστολών και αντικατοπτρίζεται στα 5 ενδεικτικά σενάρια, συμπεριλαμβάνοντας τις συμφωνημένες παράλληλες αποστολές. Τα σενάρια αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Επιβολή Ειρήνης,
- Σταθεροποίηση και Υποστήριξη Απόκτησης Ικανοτήτων,
- Πρόληψη Συγκρούσεων,
- Διάσωση/Απομάκρυνση Πολιτών,
- Υποστήριξη Παροχής Ανθρωπιστικής Βοήθειας.

Οι συνδυασμοί των αποστολών που θα δύνανται να εκτελούνται εν παραλλήλω είναι:

- Αποστολές Διάσωσης/Απομάκρυνσης Πολιτών μαζί με αποστολές Επιβολής Ειρήνης, και
- Αποστολές Διάσωσης/Απομάκρυνσης Πολιτών, μαζί με αποστολές Υποστήριξης Παροχής Ανθρωπιστικής Βοήθειας, Πρόληψης Συγκρούσεων και Σταθεροποίησης και Υποστήριξης Απόκτησης Ικανοτήτων σε δύο διαφορετικές περιοχές.

Κάθε ένα από τα ανωτέρω σενάρια, διήλθε μίας λεπτομερούς ανάλυσης, υποστηριζόμενης από ένα εργαλείο σχεδιασμού των απαιτήσεων σε δυνατότητες, και η οποία απέδωσε μία ολοκληρωμένη χαρτογράφηση των απαιτήσεων σε στρατιωτικές ικανότητες. Ως παράδειγμα, ένα σενάριο αποστολής Επιβολής της Ειρήνης απαιτεί 9 Ταξιαρχίες Ελιγμού για να καλύψει τις απαιτήσεις δυνατοτήτων αρχικής ανάπτυξης (*Initial Deployable Capability Requirements-IDCR*). Ο αριθμός αυτός αυξάνεται σε 18 για την κάλυψη των απαιτήσεων δυνατοτήτων πλήρους ανάπτυξης.

Χρησιμοποιήσαμε αυτά τα σενάρια προκειμένου να δημιουργήσουμε έναν κατάλογο δυνατοτήτων (*Requirements Catalogue*) τις οποίες χρειαζόμαστε προκειμένου να φέρουμε τις αποστολές αυτές εις πέρας. Συγκρίναμε τις απαιτήσεις αυτού του καταλόγου με τις ήδη υπάρχουσες δυνατότητες και εντοπίσαμε έναν αριθμό δυνατοτήτων οι οποίες απουσιάζουν και οι οποίες πρέπει να αναπτυχθούν (*High Impact Capability Goals-HICG*). Αυτές κατηγοριοποιήθηκαν βάση του επείγοντος του χαρακτήρα τους σε:

- Εκείνες οι οποίες πρέπει να αποκτηθούν βραχυπρόθεσμα (έως το 2026), και
- Εκείνες οι οποίες πρέπει να αποκτηθούν μεσοπρόθεσμα (έως το 2032).

Αυτές οι δυνατότητες αποτελούν τον πλέον αποδοτικό τρόπο για την ικανοποίηση του στρατιωτικού Επιπέδου Φιλοδοξίας, μέσω μιας βηματιστικής προσέγγισης.

Όντας οι τελικοί χρήστες και οι *de facto* πλέον αρμόδιοι πάνω στο ζήτημα των στρατιωτικών δυνατοτήτων, η άποψή μας λήφθηκε σοβαρά υπόψη στις Προτεραιότητες Ανάπτυξης Δυνατοτήτων της Ε.Ε. για το 2018 (*2018 EU Capability Development Priorities*), οι οποίες και εγκρίθηκαν τον

Ιούνιο 2018. Αναμένουμε πως η ανάπτυξη αυτών των δυνατοτήτων θα έχει θετικό επιχειρησιακό αντίκτυπο στις μελλοντικές στρατιωτικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ και θα αυξήσουν την στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε.

Τέλος, η *ad hoc* διαδικασία σχεδιασμού δυνατοτήτων την οποία χρησιμοποιήσαμε θα πρέπει να αντικατασταθεί προκειμένου να μπορεί να καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες μας. Σε αυτήν την κατεύθυνση έχουμε προτείνει την υιοθέτηση μιας νέας, κυκλικής διαδικασίας τετραετούς διάρκειας, επανομαζόμενης Διαδικασία Πρωταρχικού Στόχου της Ε.Ε. (*EU Headline Goal Process*), η οποία θα είναι συντονισμένη και συγχρονισμένη με την αντίστοιχη διαδικασία του NATO (*NATO Defence Planning Process-NDPP*). Με αυτήν την ρεαλιστική προσέγγιση συμμορφωνόμαστε με την καθοδήγηση των Κ-Μ να λαμβάνουμε υπόψη την ύπαρξη ενός μοναδικού συνόλου δυνάμεων (*single set of forces*). Παράλληλα, αποτελεί ακόμα μία απόδειξη της συμπληρωματικότητας μεταξύ των δύο Οργανισμών, την οποία επιζητούμε να αυξήσουμε.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Επιμέλεια: Βασίλειος Λουκοβίτης